

Kisebbségszociológia Romániában

Készítette: XI. D osztály

Szerkesztők:

Boér József Hunor

György Zoltán

Lakatos-Ferencz Szabolcs

Tartalom

Foci drukkerék	3
A cserefalvi nagy tűzvész.....	5
Egy kis falu nagy történelmi eseményei	6
Filmnézés Mezőpanitban	10
Tanárok és a kommunizmus, vallásgyakorlás Magyarón.....	12
Az összetartás ereje Udvarfalván a kommunizmusban	14
Összetartás egy kicsiny faluban_a kommunizmus idején	15
Összetartás egy falusi közösségben, Magyarón	17
Igazságtalan napok nehézségei között	18

Foci drukkerék

Készítettem egy interjút egy nagykendi lakossal , hogy megtudhassam milyen fajta foci rajongást tanúsítottak az emberek az Aranycsapat korában. Fülöp Árpádot kérdeztem meg erről a dologról, aki szívesen válaszolt kérdéseimre és elmesélte, milyen volt része lenni ezeknek az eseményeknek.

1942-ben született lakosról van szó és az 1954-es labdarugó világbajnokság nyaráról faggattam, hogy az emberek milyen úton szereztek információkat és híreket arról, hogy hol tart éppen a szeretett Aranycsapat. A most 73 éves bácsi akkoriban még 12 éves gyerekként vehetett részt ezekben az eseményekben, amikről ma tanúskodik.

1940 és 1944 között köztudottan Észak Erdély még Magyarország területéhez tartozott. A határ Kend és Cikmántor között húzódott, és a határőr katonák kaszárnyája Kenden volt. Innen indultak minden nap és védték a határt. 1954-ben múlt 10 éve , hogy visszacsatolták Erdélyt Romániához.

Ezekben az időkben még nem volt az embereknek vegyes identitása és Árpi bácsi elmondása szerint a magyar nép volt a feljebb való nép. Persze , hogy mindenki rajongott a nemzeti 11-ért , akik már közel jártak a világbajnoki cím megszerzéséhez.

Itt tettem fel azt a kérdést: "Na, de honnan tájékozódtak az emberek a meccsekről?", amire rögtön választ is kaptam.

Kiskenden a falu végen élt a régi időkben a grófi család, akiknek természetesen megvolt mindene, amit megengedett az akkori helyzet és "fejlettség". Az ők birtokukban volt egy telepes rádió. 1954-ben Kiskenden már kollektív működött és a grófi család rádiója a kollektív tulajdonába került.

Innen informálódhattak az emberek a meccsekről, ugyanis minden alkalommal, amikor a magyar válogatott lépett pályára, a rádió kikerült a grófi család palotájának ablakába. Az emberek ide jöttek , hogy meghallgathassák az összecsapásokat.

Ezt az egy lehetőséget tudták erre kihasználni, természetesen másról nem is tudtak, mondani sem kell ,hogy a 20. század közepén nem volt olyan technológia, mint a 21. században.

Az emberek a mindennapi robotolás miatt, amiket ugye falusi életkörülményekhez méltóan földművelléssel, meg állattenyésztéssel töltöttek, nem minden meccsen vehettek részt.

Amikor idejük volt viszont drukkolni mentek. "Összegyűltek a férfiak vagy negyvenen, hármas csoportokba, mi gyerekek meg hátul." Fülöp Árpád elmondása szerint így zajlott le az út a helyszínig. Elmondása szerint ez a művelet minden alkalommal így történt és menet közben az emberek énekelve várták , mit fog produkálni a magyar válogatott.

Gyakorlatilag tehát ennek az egésznek volt egy rendje és módja, ugyanis az emberek mindig az ünneplő ruhájukat vették fel ezekre az alkalmakra.

Az embereket valamilyen szinten összetartotta és össze is hozta ez a dolog, ugyanis nem csak a kendi nép volt résztvevő. A szomszéd falvakból pl. Balavásár, Egrestő , akár még Kelemtelkéről is ide jöttek az emberek azokon a napokon , amikor a nemzeti 11-ről volt szó.

Remek alkalom volt ez az ismerkedésre is, mert meccsek után az emberek még ott maradtak a téren, söröztek, elbeszélgettek, ismerkedtek. Ezekben az időkben más volt a magyar nép gondolkozása, még egy kicsit a kezükben tarthatták a gyepelőt és ezt ki is használták, nem engedtek az elnyomásnak.

Soha nem volt ezen a helyen semmi konfliktus, ugyanis az emberek örültek, hogy drukkolhattak nemzetüknek.

A jövőre nézve is ilyen összetartásban kell reménykedni, hogy a nemzet fenn maradjon és egymás mellett kiálljunk bármilyen helyzetben. Védjük meg identitásunkat és maradjunk önmagunk!

Fülöp Zoltán-József

A cserefalvi nagy tűzvész

Dolgozatom témájaként a cserefalvi nagy tüzesetet választottam. Cserefalván élek szüleimmel, lassan 16 éve. Sokat hallottam a faluba az idősebbektől a történekről.

Cserefalva Marosvásárhelytől 13 km-re, délkeletre fekszik, a Nyárad két partján. Közigazgatásilag Ákosfalvához tartozik. A falu 317 méter magasságban fekszik, tőle északra a 454 méter magas Szőlő-tető helyezkedik el. A helység neve évszázadok során sokat változott, 1887-ben kapta meg a mostani nevét: Cserefalva.

Vonyiga Ági néni, cserefalvi lakos volt az aki sokat segített nekem dolgozatomban. Ő születése óta cserefalván él. Beszélgetésünk során megosztotta mindazon emlékeit, amelyeket szüleitől, nagyszüleitől hallott.

„1850 körül, amikor megtörtént a gázosítás cserefalván is, egy villámlás okozta a nagy tüzet. Sok cserefa volt akkor még a falu körül, amiről elnevezték a falut. A házak és az istálló teteje akkor még szalmából volt és egy nagy vihar, egy villámlás, hatalmas károkat okozott. Belecsapott az egyik házba és onnan az egész falut körbevette a tűz. Az egész falu a templommal együtt leégett. 3 gyereket akik a tűz áldozatai lettek a Szőlő tetőn temették el, szüleiké volt a szőlős.”

Ezt mesélte a történekről. Mindezt döbent arcal hallgattam végig. Majd elmesélte azt is, hogyan épült újjá a falu, mi történt a tűz után:

„Az emberek rémülten szembesültek azzal, hogy mindenüket elveszítették. Kalákákban segítettek egymást. Először a házakat majd a templomot is újjá építették.”

Majd elmesélt egy nagyon érdekes történetet:

„Amikor építettünk, lebontottuk a régi házat és találtunk egy kis üvegben egy cetlit, azt elolvastuk, bele volt írva, hogy kik segítettek akkor, hány gyermek született addig és, hogy „Isten Áldása legyen e házon”. Ez a papírka már 120 éves.”

Pozitív üzenetként szolgál a jövőnek a segítségnyújtás, az általa megtapasztalható örömök. Mindenképp azt a gondolatot kell nekünk továbbvinnünk, hogy voltak, vannak és lesznek is ilyen emberek akik képesek nem csak a saját maga javát nézni, hanem másoknak is örömmel segíteni.

Agyagási Ibolya

Egy kis falu nagy történelmi eseményei

A szóbanforgó telephelyet valamikor őserdő borította, mely a görgényi havasok része volt. A görgényszentimrei várral együtt ezek az erdők állami tulajdont képeztek, 1734-től Bornemissza báró bérelte őket.

A báró növelni akarta jövedelmét, ezért alattvalóinak felhasználásával megkezdte az erdők kitermelését, és a rönkök hasznosítását. Az ifjú Bornemissza János többször vadászott itt osztrák barátaival. Az erdők barangolása idején rábukkantak a kvarckavicsra, kvarchomokra, mely az üvegyártás alapanyaga. Bőven volt itt bükkfa is, amely ugyancsak nélkülözhetetlen az üvegyártásban. A fiatal bárót osztrák vendégei arra biztatták, hogy létesítsen itt üvegfúvó manufaktúrát, más szóval "üvegcsúrt". Az 1778-ban létesített manufaktúrától ered a falu neve. Az 1790-1794-es egyházi iratokban még "Huttensi eklézsia"-ként szerepel az új település. A kvarckavics és a bükkfa ott volt a közelben igen nagy mennyiségben. Már csak a tapasztalt üvegfúvó-gyártó mesterek hiányoztak.

1778-ban a báró kilenc mestert hozatott, akik családjukkal együtt jöttek Csehországból, Magyarországból, Bajorországból és Olaszországból. Ezekben az országokban már jelentős múltja volt az üvegolvasztásnak és fúvásnak. Álljon itt az első mesterek neve: Blasko Franci, Bolian Hanzi, Fraidonfer Hanz, Fraidonfer Jakob, Kellner Josef, Straff Franci és Wolf Franz. A fadöntők egyik részét a közeli román falukból telepítette a báró. A szekeres fuvarozókat, rönkhúzókat és az ácsokat a gyergyói, udvarhelyszéki és a küküllő menti falvakból hívta. Ezeknek a családi nevei: Szász, Benkő, Vass, Menyhárt.

Kezdetkor az üvegcsúr a Felső Völgybe épült meg, majd 1783-ban fennebb költöztették a mai kultúrotthon helyére. Az ipari telep 1783-ban leégett, de már ugyanabban az évben újra építették a mostani iskolapark helyén. A báró nagylelkűen viselkedett az üveggéző mesterekkel, munkásokkal. A letarolt erdők helyét ingyen nekik osztotta ki. 1781-ben fából római-katolikus kápolnát emeltetett részükre, majd 1785-ben idehozatta Lukács György kántort.

A munkások gyerekeit a saját házában imádkozni és vallási énekekre tanította, függetlenül a vallási hovatartozásuktól. Mivelhogy a manufaktúra sikeresen működött, minőségi cikket állított elő, így a munkások és azok családjai is boldogan éltek. Az üvegpoharak, palackok, ablaküvegek és egyebek, teret hódítottak számos környező helységben, megyében.

1789-ben a báró újabb családokat hozott. Görgényszentimréről jött a Finna és a Salati család. Kásváról Boari, Bloj, Fola, Dobrean, Lucaciu, Hãrsan és a Maris család. Magyaró községből kerültek ide a Darabontok, Radnótfájáról a Csorvásiak, míg Erdőcsinádról a Csinádiak. Nagybánya vidékéről, illetve

Besztercéről a Bocskai család (Bocskai István volt erdélyi fejedelem leszegényedett leszármazottjai). 1789-től az ipartelep, az üveghutát már Üvegcsűrnek hívták. Az anyagi jólét magas szintre emelkedett. A férfiak a "műhelyben", az erdőben dolgoztak, a nők otthon a gazdasági munkát végezték, gondozták és nevelték a gyermekeiket. Akkoriban Üvegcsűrön nem volt ritkaság a 8,9,10,12 sőt a 14 gyermekes család.

1796-ban építették az első rendes méretű magánházat. 1798-ban a báró beleegyezett, hogy a református vallásúak kis templomot építsenek, fel is épült 1802-1804 között. Ez még fából készült. 1820-ban a román ajkúaknak is templomot emeltetett a báró. A manufaktúra termékei egyre keresettebbek lettek, ezért Bornemissza báró 1835-ben újabb német szakembereket hozott a Bihar megyei Fekete Erdőből. Így telepedett meg itt a Belder, Harthauer. Wachan és Stuller család. A műhelyek körül körkörösén épültek a házak. A falu közigazgatásilag Kásva községhez tartozott. A lakosok ott fizettek adót. 1847-ben Görgényüvegcsűr hivatalosan is önálló községgé vált. Ennek első polgármestere, községbírája a közmegebecsülésnek örvendő román ajkú Husar Petru volt; majd őt váltotta fel Márton György. 1871-ben hirtelen megfogyatkozik a kvarckavics így ezt az alapanyagot nagy költségekkel és nehézségekkel Besztercéről kellett hozatni. Ekkortól az üveggyártás már veszteséges volt, a báró a manufaktúra bezárására gondolt. Tűzvész is pusztított (úgy tűnik, hogy köze volt Bornemissza Leopoldnak) így minden földig égett.

A munka nélkül maradt üvegfúvó mesterek szétszéledtek. Egy részük visszatért Fekete Erdőbe, hisz ott éltek rokonaik, mások viszont Medgyesen kötöttek ki. Több mint 600 üvegcsűri, vagyis 156 család helyben maradt és nehéz küzdelmet vívott a túlélésért, új életfeltételek teremtéséért. Utódaik napjainkban is fakitermelést, faszénégetést és fuvarozást végeznek. Az itt maradók másik része megtanulta a kőfaragást és a házépítést. Szaktudásuk jó híre elterjedt az egész országban. Ma, távoli vidékeken is jobban ismerik őket, kőfaragóként, építész szakemberként, fakitermelőként, mint hajdani üvegfúvókat. A falunak több mint száz évig nem volt iskolája. Az 1871-es írásbeli feljegyzés olyan helyi iskolát említ, amelynek még nem voltak külön tantermei. Ekkor az írást-olvasást a kántor-tanító lakásában tanulták.

1873-1875 között építették fel az első iskolát két tanteremmel és tanítói lakrészsel. Alig néhány hónap elteltével 1875-ben a lakosság elhatározta a római katolikus templom építését ami 1879-ben el is készült. 1884-ben jött létre a közbirtokosság, hogy a lakosság telkeket vásárolhasson. Ez lehetővé tette az erdők és legelők vásárlását is. Az iskola egyre fejlődött és gazdagodott. 1884-ben 84, míg 1891-ben 196 tanulója volt, így szaporodott a tanítók száma is: 1894-ben már három pedagógus oktatta-nevelte őket. A tanítás nyelve a magyar

volt. Ez lehetett az egyik oka, hogy Gampe Ferenc iskolaigazgató közbenjárásával 1897-ben 147 lakos kérte nevének magyarosítását. 1899-1900 között felépült a harmadik tanterem; ez külön épületben kapott helyet, amelyet jelenleg, átalakítva tornateremként használunk. Ebben a külön épületben Benke Mór református tanító oktatta a gyermekeket.

Ha a szaporulatot vizsgáljuk, akkor azt látjuk, hogy 1871-ben 600, 1880-ban 961, 1900-ban 1120 lakosa volt Görgényüvegcsűrnek. Ekkor a házak száma elérte a 221-et. 1904-től már óvoda is működött 1918-ig. 1911-ben, fenn a dombon, új román templom épült fel, immár a negyedik.

Az I. világháború kitörése miatt sokan elhagyták a falut. Számos legény és családapa elesett a harctéren. Ezek igen nehéz évek voltak, de e "röghöz" való ragaszkodás, a közösség összetartó ereje legyőzött minden akadályt. 1919-ben kinevezték az ötödik tanítót, aki román anyanyelvű volt, így a román ajkúak anyanyelvükön tanulhattak. A politikai hatásokon felülemelkedve a két világháború között, úgy a faluban, mint az iskolában a humanista szellemuralkodott. Ebben élen jártak a tanítók, akik mindig becsülték az egyszerű embereket.

A II. világháború tönkre tette a falut. Szegénység és éhség lett úrrá. Az orosz katonák öt hétig tanyáztak itt. A falu melletti Oszoj nevű helyen kegyetlen harcok dúltak. Ennek bizonyítéka a faluban lévő orosz temető, melyben 1170 közkatonára és 18 altiszt, tiszt nyugossza örök álmát. A sors felelősségteljes döntései elé állította településünket, ugyanis újra meg kellett szervezni a községet, az iskolát, el kellett tüntetni a II. világháború kegyetlen pusztításainak a nyomait.

Gáll István, László József, Dunca Aurel, Hortáver Erzsébet iskolaigazgatók irányításával a pedagógusok megértéssel, szeretettel közeledtek a gyermekekhez és a lakossághoz. Mindegyik üvegcsűri lakos részt vállalt az út javításában, vasárnap pedig javították az osztálytermeket és azok berendezéseit. "Nem is volt kérdéses, össze kellett tartanunk". 1947-ben a falu megvásárolt egy nagy épületet, amelyben helyet kapott a vegyes üzlet és a polgármesteri hivatal. 1948 tavaszán a község házába sikerült bevezetnünk a telefont. Ugyanebben az évben elhatározzák a 400 ülőhelyes kultúrotthon felépítését. A tervben szerepelt öt kisebb helyiség építése is. Ez a komplex kultúrotthon a lakosság pénzügyi és kétszáz munkájával 1956-ra készült el.

Üvegcsűr szerencséjére 1950-ben erdei utat kezdtek építeni a Kétág felé. Ez az építkezés 8 évig folyamatos munkát és bő keresetet biztosított a falu férfijainak. Ráadásul jól jött, hogy a falu felső végén jó nagy pászmán teljesen levágták az erdőt és ezen a megtisztult területen 70 család kapott telket, házhelyet László József, most már mint jegyző közbenjárásával.

1957-1963 között lezajlott egy új iskolaépület készítése. Az állam pénzbeli hozzájárulásán túl a lakosság is oroszlánrészt vállalt az építkezésben. Minden tekintetben támogatták László József majd László Izabella igazgatók lelkes szervezőmunkáját. E házaspár a nehéz helyzetekben is megoldást talált az építkezés folytatására, a falu szépítésére, kétkezi munkájukkal is, nagyon sokszor a családi kassza rovására. Erkölcsi jó példát mutattak, meg tudták nyerni a felettes szervek támogatását, meggyőzték Üvegcsűr lakosságát az építkezés fontosságáról, a nép ezért örökre lelkébe fogadta. A felnőtteken kívül az ifjakat is mozgósították, így sikerült felépíteni a 10 tantermes, laboratóriummal és könyvtárral, tanári szobával is ellátott iskolát. Úgy tervezték és építették (az iskolát), hogy később még egy vagy két szintet lehessen ráépíteni. 1963-ban megtörtént az ünnepélyes felavatás. Egy év elteltével az 1900-ban emelt épületen általános nagyjavítást végeztek. Ebben helyet kapott az óvoda. Ezt a nagy termet 1970 óta tornateremként használják.

A település tengerszint feletti 550 m magasságban fekszik, Kásva - Üvegcsűr patak felső folyásánál, a Görgény folyó jobb ágánál és mintegy 2000 lakosa van.

A Görgény folyó melletti falu kis közösségének ámbár néha túldramatizált, de részletes történelmét nagytatám 89 éves testvére, Finna Károly, ma is Üvegcsűrön élő lakos próbálta felidézni az általam leírt információk keretén belül. "Kis" beszámolóját a következő képpen kezdte: "Elmondom neked a mi kis falunk nagy történelmi eseményeit".

Kovács Orsolya

Filmnézés Mezőpanitban

Mezőpanit Marosvásárhelytől 13 km-re nyugatra Rét-patak völgyében fekszik. A mozizás praktikáiról és nehézségeiről, nagytatámmal, ifj. Zajzon Jenővel beszélgettem, aki egy 3 hónapos kurzus után megszerezte a mozivetítői végzettséget.

Néhai id. Zajzon Jenő kezdte el 1961-ben filmvetítést. A kommunizmus előtt cséplőgép tulajdonos volt, ahonnan elsajátította a karbantartás és a pontosság fortélyait. A Zajzon család 1987-ig, azaz 26 éven keresztül foglalkozott a filmvetítéssel.

Az akkori községi mozik a marosvásárhelyi mozivállalathoz tartoztak. Panit lakosai a filmvetítést a kultúrotthonban szervezték meg. A kultúrotthonban található erkélyen kialakítottak egy szobát, amely a mozigép kezelésére szolgált. Kezdetben orosz vetítógép volt, amely segítségével a fény eljutott a terem másik felébe, a színpad feletti vászonra. A vászon praktikus felhelyezése következtében könnyen lehetett a színpadon előadásokat rendezni, mert azt fel lehetett emelni és rögzíteni. Minden film általában két tekerescsből állt, amelyeket a levetítés után a tekerceselő tárcsa segítségével, kézi hajtással vissza kellett tekerni. A film kezdése előtt kötelező volt 10-20 perces híradót feltegyenek (például: Nevelés a kommunizmusról).

Dédnagyapám a film kezdése előtt egy régi lejátszóval és mikrofonnal a kezében hirdette a film címét. Nagytatám pedig a következőket kiáltotta: "Halljanak szóra! Ma este 8-órától egy színes amerikai film lesz látható a kultúrban. Aki eljön meglátja, aki nem az megbánja!" Emellett egy mozi karaván is hirdette a filmeket zene kísérettel, amely nagy érdeklődést nyújtott a gyerekek körében. A filmek péntekenként érkeztek postán és hétfőn küldték tovább más faluba. A kommunizmus előtt megvolt szabva, hogy egy hónapban hány filmet lehet közvetíteni: 2-3 román, 2 szovjet, 1 bolgár, 1 magyar, 4 amerikai. A vetítésekre kedden, csütörtökön, szombaton és vasárnap került sor. A vasárnap reggeli, 10 órai kezdéssel induló gyermekfilmek kötelezőek voltak az iskolások számára, ameddig a szülők templomban voltak.

A filmek nagy népszerűségének köszönhetően, a falu minden lakosa nagy érdeklődéssel járt a kultúrotthonban vetítésre kerülő filmekre. A falusi lakosok összetartásának köszönhetően a környező falvak lakosai is nagy szeretettel jártak moziba. Sajnos az 1990-es évek folyamán megszűnt a mozizás a falvakban és a városokban is lecsökkent a mozik száma.

Nagytatám büszkén mesélt ezekről az évekről és a jövőnek azt üzeni hogy: „A mozik nem haltak ki teljesen, ezért amikor teheti az ember menjen el megnézni egy filmet és ne a modern technika segítségével lopja innen-onnan.

Egy baráti társasággal a legjobb menni, mert az összetartás ereje a legerősebb a világon, ami kiségit minden bajból és a mozik hatása nagy erejű a fantázia alakításában”.

Zajzon Renáta-Judith

Tanárok és a kommunizmus, vallásgyakorlás Magyarón

Magyaró egy felsőmarosmenti község, a történet színhelye. Magyarót sem kerülte el a kommunizmus, ez az emberek mindennapjaiban különböző módon jelent meg. Egy olyan témáról beszélgettem az interjú alanyommal, Kristóf Józseffel, ami a tanárokat érintette a kommunizmus ideje alatt. Az ő szemszögéből mutatom be ezt az időszakot.

A kommunizmus az emberek életét megváltoztatta, más lett a munkamegosztás, sokminden tiltott lett, ami korábban szabad volt, egyszóval hatalmas változás történt az emberek életében. Az általam készített interjúval, a tanárok szemszögéből világítom meg az akkori helyzetet, többek közt egy olyan dolgot mutatnék be, amely a vallásgyakorlással kapcsolatos, azaz annak korlátozásával. A megkérdezett interjú alany, arról az időszokról mesélt amikor a tanároknak tilos volt templomba menni. Egy idős tanárról van szó, aki részletesen mesélt az akkori dolgokról. Elmesélte, hogy egyetlen fia konfirmációja is az akkori időszakban volt. Mivel nem volt szabad templomba mennie, ezért ő a fiát a szomszédos ház udvaráról nézte meg. Mai napig veszteségnek érzi, azt, hogy egy ilyen eseménnyről lemaradt, ugyanis ő egy vallásos ember, napjainkban minden vasárnap a templom padjaiban hallgatja az istentiszteletet. Az, hogy lemaradt egyetlen fia konfirmációjáról, egy családi jeles ünnep, maradandó emlék hiányát jelenti számára. Ez minden tanár számára rossz dolog volt, igazán azokat érintette akik vallást gyakorló egyháztagok voltak.

A tanárok próbálták nem elhagyni magukat. Kiutakat kerestek, megoldásokat arra, hogy mégis hogyan gyakorolhatnák vallásukat, miként juthatnak el a templomba. Az összetartás segítségével sikerült néhány alkalommal este, titokban istentiszteletre menni. Nem lehetett könnyű a vallást gyakorló embernek tiltva lenni attól ami átsegítette őket a mindennapokon, ugyanis vidéken nagyjából minden ember vallást gyakorló ember napjainkban is, és régebbi időkben méginkább. Tehát érthető volt, hogy megpróbálták kiutakat, megoldásokat keresni. Az akkori időkben az emberek az összetartásnak köszönhetek sokmindent. Hihetetlen volt az a közösségi erő ami működött, talán napjainkban már nem lenne meg ez az összetartás mint akkor. Bármennyire is nehéz volt az emberek sorsa, az embertársaikon segítettek. Ugyancsak az interjú alany mesélte, hogy volt olyan eset, hogy valakinek nem jutott elegendő étel, vagy épp amire szüksége lett volna, az nem volt, ilyenkor aki mivel tudott segített, volt, hogy cserék történtek, volt, hogy csak önzetlen segítség.

Csodálattal hallgattam végig mindent amit a tanár úr mesélt. Számomra egyik legértékesebb és legszebb dolog az összetartás, legyen szó vallásról, megélhetésről és bármiről ami a mai világban aktuális. Sajnos napjainkban ritka az az összetartás, egységesség ami akkoriban volt. Talán a szükség tanította meg az akkori embereket összetartani, segíteni másokon. Véleményem szerint tanulság lehetne, az emberek felfogása, viselkedése, és dolgokhoz való hozzáállása. A beszélgetés sokmindenre világított rá és lehet kicsit segített másképp látni a dolgokat. A régi történetek midnig eszünkbe jutattják azt, hogy mi hiányzik napjainkból, mint például az összetartás és nemcsak ez! Ott van a feltétel nélküli szeretet, az, hogy az emberek nem csak magukra gondoltak miközben ettek, hanem azokra is , akiknek nem jutott és osztottak velük. A gyerekeiket támogatták, hitre nevelték, még akkor is, ha nehéz volt. S boldogok is voltak, ha nem is teljesen, de megpróbálták boldogságban élni és nem elhagyni magukat, mondhatom, hogy egy küzdő nép volt. Nagyatám mindig mesélte régebb, hogy milyen volt az élet a kommunizmusban, de sosem panaszkodott. Az ő szavaival fogom bezárni esszémet:

“Sok mindent átéltem fiam, de nem panaszkodom, mindent megtettem életem során, hogy ne kelljen úgy meghalljak, hogy bánjam az életem, még akkor is ha voltak keserű percek. Azok megerősítettek és arra tanítottak meg, hogy hogyan értékeljem az életet.”(Keep it real)

Vajda Brigitta

Az összetartás ereje Udvarfalván a kommunizmusban

A 20. század második felében-Romániában a kommunisták a hatalomátvétel után az egész lakosságot, s köztük minden kisebb települést ellenőrzés alá akartak vonni.

A kollektivizálás szinte mindenhová nagyon hamar elterjedt, köztük Udvarfalvára is, ami egy Maros megyei kisebb falu Marosvásárhelytől 7 kilométerre. Ez a település, ahogy napjainkban is, szinte teljesen csak magyar lakta falu volt, ami egy részben erősítette az összetartást a falubeliekben. Ezt az összetartást nagyban segítette a református egyház is.

Bár a kollektivizálás itt is megtörtént, az emberek nem keseredtek el, és lehetőleg megmaradtak egy erős közösségnek. Azonban itt is voltak olyanok, akik nem tudták elfogadni az új rendszert. Élt ugyanis itt néhány úgymond "kulák", akik nagyobb földbirtokkal rendelkeztek, és nem voltak hajlandóak átadni földjeiket az államnak. Az ilyeneket általában kivégezték, vagy bebörtönöztek.

Domahidi Márton bácsi, egy udvarfalvi lakos, 70 év körüli idős, aki beszámolt arról, hogy ezekben a vészterhes időkben, hogyan tartottak össze és mi segített abban, hogy a falu lakói békében és lehetőleg biztonságban megmaradjanak, mint erős közösség. Elmondta, hogy már kisgyerek korában nagyon érdekelte a hagyományok gyakorlása és őrzése, felfigyelt arra, hogy az emberek mennyire tisztelik, és betartják a helyi szokásokat, annak ellenére, hogy a lakosság szerkezete folyton változott házasságok, áttelepülések miatt. Elmondása szerint tehát a falu lakóit a helyi népszokások tartották össze. Ezt az is segítette, hogy szinte csak magyar, református lakossággal rendelkezett ez a település. Ugyanakkor voltak olyan sajátos szokások is, mint például a nyár végén megtartandó aratási bál is, amely csak Udvarfalván volt megtartva és ápolva, mint hagyomány. Márton bácsi azt is elmondta, hogy ő is gyakran segített ezeknek a helyi szokások megszervezésében, ápolásában. A falu tehát annak ellenére, hogy nagyon közel helyezkedik el a várostól, nem fordult el a falusi néphagyományoktól, nem románosodott el, ahogy sok más falu, sőt olyan hagyományokat gyakoroltak az emberek, ami nagyon sajátos volt.

Márton bácsi szerint napjainkban azonban már sok ilyen közösséget összekötő tevékenység kihalt, amely sajnos azt eredményezte, hogy a falu közössége mára már nem annyira összetartó, egyre jobban fogyatkozik a magyarság, és lassacskán kezd minél jobban közeledni a városhoz.

Természetesen ehhez számos más tényező is vezetett, de attól függetlenül még fontos lenne az, ha megőrizhetnénk ezt az összetartási erőt ami közelebb hozná az embereket egymáshoz, és így egy boldogabb közösséget lehetne létrehozni.

Székely Dániel

Összetartás egy kicsiny faluban

a kommunizmus idején

A kommunizmus sokak szerint a 20. század egyik legszörnyűbb időszaka. Ezekben az években mutatkozott meg igazán a falusi emberek összetartó ereje. Ahhoz, hogy igazán megértsük mit is jelentett ez, nézzük meg egy átlagos falusi ember történetét. Köztudott tény, hogy a kommunizmus idején, a kollektivizálás következtében az emberek elveszítették földjeiket, állataikat. A föld és állatok elvesztése a falusi ember számára akkoriban egyenlő volt a megélhetés elvesztésével.

Mán Péter, Székelyvaja egyik legidősebb emberét kérdeztem az összetartásról és a segítőkészségről. Székelyvaja egy kicsiny település, napjainkban 832 lakossal, Marosvásárhelytől 17 km-re. Péter bácsi 80 év tapasztalatával beszélt életéről, és a története Elmondása szerint a kommunizmus szörnyűségei ellenére voltak olyan pillanatok, amikor a kommunizmusra nem úgy gondoltak mint szenvedés, hanem mint ösztönző és szükségszerű rossz, hogy az embereket jobbra és összetartóbbá tegye.

Gyerekkorára a nélkülözés és a munka volt jellemző. Napjainkban úgy gondolnánk, hogy a két fogalom teljesen ellentmond egymásnak, azonban a kommunizmus idején ez nem így volt. Az emberek nélkülöztek, de Péter bácsi elmondása szerint lelkesen dolgoztak. Ebben az időben a munka jelentette a szórakozást és a kiszakadást a mindennapi problémák közül, holott a problémák a munka nem megbecsüléséből fakadtak.

Különböző módszerek által kijátszották a Securitate embereit, és sikerült némi szórakozást beépíteni a szürke hétköznapiakba. Péter bácsi a kommunizmus sötét éveiben pálinkafőzés segítségével változtatta a napokat vidámmá, színessé. Habár ez a tevékenység tiltott volt, mégis szükségszerű, mivel a nélkül egy keresztelő, eljegyzés, esküvő, temetés nem folyhatott volna le. Péter bácsi három barátja segítségével folytatta ezt a tevékenységet, ezzel elnyerve a falu embereinek megbecsülését, tiszteletét.

Amikor az összetartásról kérdeztem azt válaszolta, hogy a segítőkészség teszi emberré az embert. Ahogyan a népességszám gyarapodik, úgy növekszik az igény a lakás megnagyobbítására, vagy egy új lakás építésére. A vajai közösség összetartása ebben is megnyilvánult Péter bácsi kellemes emlékként meséli, amikor egymásnak segítve házakat, istállókat építettek. A falusi ember egyik legnagyobb ünnepe ebben az időszakban a disznóvágás volt. A disznóvágások alkalmával a falusi emberek közelebb kerültek egymáshoz.

Számunkra, ez ösztönzőleg kell hasson, mivel a mostani társadalom kezd

elhidegülni egymástól. Ezek az emberek megmutatták, hogy szomorú időkben is tudtak egymásra figyelni. Nekünk is ezt kell tennünk, figyelni egymásra, egymásért is élni nem csak önmagunkért.

Andrási Zoltán

Összetartás egy falusi közösségben,

Magyarón

Magyaró egy Romániában, azon belül Erdélyben található Magyar többséggel rendelkező falú. Ha keresni szeretnénk, Szászrégentől keletre találjuk 16 kilométerre a Maros bal partján Disznajóval átellenben. Egy bizonyos fogalom az “összetartás” jelentése után kutatva megkérdeztem néhány embert a falú idősei közül és többen, volt aki kissé félve de volt aki büszkén emlékezett vissza egy történetre a gyerekkorából amelynek szereplői tanúságot tettek az összetartásról egy szükséghelyzetben.

A történet , bár évszámot senki se említett, az interjúalanyok korából következtetve valamikor 1945 környékén játszódhatott. Egy átlagos napnak ígérkezett az is amikor parancsot kaptak hogy azonnyomban hagyják el a falút mert jön az ellenség. Nem volt idő átgondolni a dolgokat, egyszerűen egyik napról a másikra ki kellett üríteni a falút.”Nem hagyták hogy gondolkodjunk, mondták hogy menjünk és mi mentünk

“Nem volt mit csináljunk sietni kellett, volt akinek szekere, volt akinek egy marhája állt rendelkezésre és így tudtak összefogni. Nekünk szekerünk volt és édesapám Isten nyugtassa engem szalasztott a szomszédhoz hogy megkérdezzem beköti eléje a marhályát. Ez természetes volt, inkább csak formalitásból kérdeztem. ”

Igy sikerült , hamar elhagyni a falút , de a problémák itt még nem értek véget mivel a néhány hét alatt amíg ott tartozkodtak és nem térhettek vissza otthonukba élniük is kellett valahogyan. Bár mai szemmel nézve talán normálisnak tűnhetne hogy akinek sikerült ételt vinnie az evett más meg csak annyit amennyi jutott a sajátjából. Ez itt nem volt probléma hiszen együtt mentek, együtt utaztak, együtt ettek és aludtak. “Emlékszem nem voltunk gazdagok de nem kellett éhezünk. Amink volt abból adtunk és mások is adtak nekünk. Bármerre is jártunk mindig volt valami ismeretség és kisegítettek minket. De persze vad idegen emberek is úgy segítettek mintha övéik lennének. ”

*Az interjú alanya a 80 éves János bácsi aki teljes nevét nem kívánta publikálni

Lengyel Curtis Norbert

Igazságtalan napok nehézségei között

A II világháború előtt és után is az Erdélyben élő magyarok mindig küzdve próbálkoztak érvényesülni és értékeket hagyni maguk után az őket követő generáció azon tagjainak és csoportjainak, akik becsületesen élve szerves részei lettek a magyar lakosságnak. A nehéz években, a II. világháborút követően rengeteg magyar család sínylette meg azt az úgymond tragédiának is nevezhető kizsákmányolást és zsarolást, amit a román állam tanusított a magyarok irányában. Erre elő példák felmenőink, akik élethő történeteket tudnak mesélni azokról az időkről, amikor egy kéz elengedése, egy falat száraz kenyér, egy szakadt kabát, esetleg egy Igen vagy egy Nem kiáltás, az élet legmeghatározóbb pillanatai közé tartozott.

Erre példát adva nagytatám családjának élettörténetéből egy részt emelnék ki.

Családom vezetéknéve Kovrig, egy örmény-török eredetű szó (kovrán, kovráni, kovrig), ami annyit tesz: kör, kerek, perec. Ükapám Kovrig Kálmán Elekesen élt, akinek egyetlen fiaként született Kovrig Miklós (1909.július.8). Érettségizett Budapesten és egy felsőfokú gazdasági iskolát végzett Németországban. Feleségül vette Zigerhöffer Borbálát, az ők házasságukból 6 gyerek született, köztük nagytatám, Kovrog Miklós

Kovrig Boróka